

RAADSBRIEF

Aan: Gemeenteraad Montferland

Onderwerp: Raadsbrief Ontwikkelingen rondom netcongestie

Portefeuillehouder: Wethouder Wolsing

Telefoonnummer: (0316) 291 455

Datum: 17-09-2024

Registratienummer: 24int01407

Geachte gemeenteraad,

Aanleiding

Het afgelopen jaar is er veel te doen geweest rondom het thema netcongestie. Op steeds meer momenten willen we meer elektriciteit vervoeren dan het netwerk aankan. Dat leidt tot filevorming op het elektriciteitsnet, ook wel netcongestie genoemd. Onbeperkt elektriciteit, altijd en overal, is niet langer vanzelfsprekend.

Waar in eerste instantie de netcongestie vooral de grootverbruikers raakte, hebben ook kleinverbruikers hier steeds meer mee te maken (bv. door het afschakelen van omvormers van zonnepanelen tijdens piekmomenten). De netbeheerders stellen dat de nood momenteel zo hoog is dat als we geen actie ondernemen, ook kleinverbruikers vanaf 2025/2026 op een wachtlijst moeten worden geplaatst. Om dat te voorkomen, kondigden TenneT, Liander en provincie Gelderland in juli jl. het *Actieplan Netcongestie Gelderland* aan (zie bijlage).

Middels deze raadsbrief wil ons college uw raad graag informeren over de ontwikkelingen rondom (het oplossen van) netcongestie, wat het *Actieplan* betekent voor ons als gemeente en hoe we hier mee om willen gaan.

Aandacht voor netcongestie

Gezien de urgentie is er in elke provincie een Energyboard opgericht. Daarin werken provincies, energieregio's¹ en netbeheerders met elkaar samen. In Gelderland werken we met de aanpak Gelderse Energie Infrastructuur (GEIS). Deze bestaat uit 3 programmaonderdelen:

1. Programmaonderdeel 1: Bouwen
De structurele oplossing van de congestie op het hoogspanningsnet is het splitsen en uitbreiden van de 4 koppelstations in Flevoland-Gelderland-Utrecht (FGU regio²). Dit zijn Dodewaard (G), Doetinchem (G), Lelystad (F) en Breukelen-Kortrijk (U). Dat is naar verwachting pas in 2029 gereed. Hier zijn de netbeheerders (TenneT en Alliander) aan zet. De provincie wil hier bij helpen door het proces te faciliteren en vergunningen te verlenen.
2. Programmaonderdeel 2: Integraal programmeren (een compleet toekomstbeeld)
Om te voorkomen dat we na 2029 weer in een soortgelijke situatie terechtkomen, wordt er momenteel ook gewerkt aan een plan voor de (middel)lange termijn. We willen dat het energiesysteem voor de toekomst goed aansluit bij alle plannen voor o.a. woningbouw, bedrijventerreinen en verduurzaming. Dit noemen we Integraal Programmeren. Hiervoor zijn alle Gelderse plannen in kaart gebracht. Provincie, gemeenten, energieregio's en netbeheerders bekijken samen de (toekomstige) vraag naar energie, het aanbod van energie en de benodigde energie-infrastructuur. Het beeld van het energiesysteem op de (middel)lange termijn wordt opgenomen in een 'Gelderse energievisie'. Deze wordt in Q3/Q4 2024

¹ Montferland is aangesloten bij de energieregio Achterhoek.

² FGU regio = provincie Flevoland m.u.w. de Noordoostpolder, provincie Gelderland en provincie Utrecht.

verwacht. Vervolgens wordt in het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) bepaald welke projecten eerst uitgevoerd moeten worden en waar versnelling nodig is. Het pMiek volgt in het voorjaar van 2025.

3. Programmaonderdeel 3: Slimme, plaatselijke oplossingen (korte termijn)
Het laatste onderdeel gaat over hoe we omgaan met de huidige netcongestieproblematiek en zo slim mogelijk omgaan met de beperkte ruimte die er nog beschikbaar is. Daar komt het *Actieplan* bij om de hoek kijken en gaat deze raadsbrief verder op in.

Inzichten uit het Actieplan Netcongestie Gelderland

- Het *Actieplan* is gericht op maatregelen waarmee we het tekort op hoogspanning³ (minimaal 475 MW) in de FGU regio kunnen opvangen. Met het treffen van maatregelen wordt ingezet op het wegnemen van dit gehele tekort.
- Het elektriciteitsnet van TenneT, Liander en Stedin is nauw met elkaar verbonden en kent geen provinciegrenzen. Daardoor raken overbelastingen in de ene provincie ook de andere. Dit geldt andersom ook voor maatregelen die verlichting moeten brengen. Deze constatering maakt dat de situatie niet per onderstation bekeken moet worden, maar op het complete FGU-niveau.
- Onder de kleinverbruiksaansluiting vallen ook alle woningbouwplannen die o.a. in Montferland in voorbereiding zijn. Voor Gelderland en de Flevopolder geldt dat de kleinverbruik ontwikkelingen door kunnen gaan, **mits** met de maatregelen uit het *Actieplan* het tekort van minimaal 475 MW op hoogspanning tijdig wordt opgelost.
- De netbeheerders voeren jaarlijks een meting uit. De laatste is van mei 2024 en vormde de basis voor het opgestelde *Actieplan*. Voor Gelderland en de Flevopolder zal de volgende meting plaatsvinden in mei 2025.
- Bij onvoldoende perspectief op de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen uit het *Actieplan* wordt er ook een wachtrij voor kleinverbruik ingesteld.

Voorgestelde maatregelen uit het Actieplan Netcongestie Gelderland

1. Congestie management
2. Technische ingrepen
3. Capaciteit bij grens beperken
4. (Semi) Publieke laadpalen – niet laden in de spits
5. Tijdelijke regelbare opwek
6. Netefficiënte installaties bestaande bouw
7. Netbewuste woningbouw
8. Tijdelijk hoger belasten
9. Netondersteunende opslag

³ Vanwege de energietransitie gaan we meer elektriciteit gebruiken (o.a. met warmtepompen, elektrische auto's) én (decentraal) opwekken (zonnepanelen bij woningen). Om deze transitie mogelijk te maken, verzwaart Liander momenteel ook het laagspanningsnet. In de praktijk komt dit neer op meer en/of zwaardere kabels in de grond en meer middenspanningsruimtes boven de grond. Dit zorgt tijdelijk voor overlast, maar hiermee zorgen we voor een betrouwbaar en toegankelijk energienet, nu en in de toekomst.

Indien bovengenoemde maatregelen niet voldoende opleveren:

- Wachtrijen op kleinverbruik

Aanvullende acties uit Gelderland:

- Innovatiekracht
- Smart Energy Hubs
- Gedragsverandering

Voor meer informatie over de maatregelen en acties verwijzen we u naar het *Actieplan* dat als bijlage is meegestuurd. Hieronder gaan we alleen dieper in op de onderstreepte maatregelen waar we als gemeente op korte termijn mee aan de slag kunnen: nr. 4, 6, 7 en 9.

Omgaan met netcongestie in Montferland

Allereerst heeft ons college besloten om door te gaan met alle Montferlandse ontwikkelingen die een kleinverbruikersaansluiting nodig hebben, waaronder de woningbouwprojecten. Alle plannen zijn reeds met de netbeheerder gedeeld. De netbeheerder geeft ook aan dat deze gerealiseerd kunnen worden, mits de maatregelen uit het actieplan de benodigde ruimte op het elektriciteitsnet gaan opleveren.

Als college zijn we ons bewust van de risico's, want de netbeheerders geven een duidelijke winstwaarschuwing af. Daarom willen we aanvullend gaan werken met een faseringsmethodiek. Hierbij willen wij concreet vóór elke nieuwe grotere stap van een ontwikkeling een check doen bij de netbeheerder of er nog voldoende ruimte op het net resteert. Mocht de situatie in de FGU-regio nijpender worden voor kleinverbruik dan kunnen we er op dat moment voor kiezen om even te wachten met de volgende fase van een ontwikkeling. Op deze wijze voorkomen we dat er geld wordt uitgegeven waarna het lang duurt voordat er weer inkomsten tegenover staan. Op deze wijze worden nadelige financiële gevolgen van bijvoorbeeld oplopende rentekosten vermeden.

Verder zullen we de Euregio verzoeken om in de grensregio aan te kaarten dat we graag in gesprek gaan over landgrens-overschrijdende oplossingen met betrekking tot netcongestie.

Tot slot zullen we ook als gemeente een bijdrage moeten leveren aan het realiseren van de gestelde maatregelen in het *Actieplan*. We zien vooral een rol bij een viertal maatregelen:

4. (Semi) Publieke laadpalen – niet laden in de spits

Elektrische voertuigen kunnen een deel van de oplossing zijn om piekbelastingen te voorkomen en te dempen. Door minder te laden tijdens spijstijden wordt er ruimte vrijgespeeld op het net.

- **Actie:** toepassing van nieuw landelijk kader voor slim laden vanuit Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) via provinciale concessieverlener vanuit Gelders-Overijsselse Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (GORAL). Kader opnemen in nieuwe concessie dan wel bestaande concessie openbreken.

6. Netefficiënte installaties bestaande bouw

Stimuleren van slimmere (collectieve) warmteoplossingen om de bestaande gebouwde omgeving mee te transformeren. Hybride warmtepompen in bestaande bouw als alternatief voor volledig elektrische warmtepompen (hybride warmtepomp heeft lagere piekvraag).

- **Actie:** tijdelijk niet promoten van de all-electric warmtepomp als aardgasvrije oplossing, maar primair inzetten op energiebesparing t/m energielabel B (minimaal) en evt. hybride warmtepompen daar waar een collectieve warmteoplossing niet haalbaar lijkt.
- **Actie:** in 's-Heerenberg-Oost en Didam-Noord verder onderzoek doen naar het realiseren van een collectieve warmteoplossing.
- **Actie:** onderzoeken en realiseren van kansen om piekbelasting van gemeentelijke gebouwen te verlagen (bijvoorbeeld door accu's te plaatsen om de pieken op te vangen in gebouwen die hier voor in aanmerking komen en te

Verzonden:

stimuleren dat er meer thuis wordt gewerkt op de drukke dinsdag en donderdag).

7. Netbewuste nieuwbouw

Door slimmere (collectieve) warmteoplossingen bij nieuwbouw toe te passen wordt de gelijktijdige impact op het hoogspanningsnet verminderd. Zo zijn energievraag en -opwek ook op dagbasis meer in balans. Denk qua oplossingsrichtingen aan gebouwen met een lagere stroomvraag, collectieve warmteoplossingen en slimme systemen die lokale opwek, gebruik en opslag (bv. thermische buffers) balanceren.

- **Actie:** netbewust bouwen hanteren als uitgangspunt bij nieuwe ontwikkelingen (borgen in de Omgevingsvisie en t.z.t. het omgevingsprogramma warmte & koude).
- **Actie:** netbewust bouwen als uitgangspunt opnemen in omgevingsplannen en anterieure overeenkomsten.

9. Netondersteunende opslag

Opslag kan onderdeel zijn van de oplossing, maar kan ook bijdragen aan het probleem. Indien opslag ondersteunend is aan netcongestie kunnen pieken in de netbelasting worden weggenomen, waardoor overbelasting deels kan worden voorkomen.

- **Actie:** beleidskader netbeheerders vertalen naar een provinciaal/regionaal en gemeentelijk kader voor inzet van grootschalige opslagsystemen en thuisbatterijen.

Vervolgtraject

Ons college vraagt graag een informatie- of werksessie bij uw raad aan om u nader te informeren. Hiervoor zullen wij Liander verzoeken om u eens mee te nemen in de vrij complexe materie en snelle ontwikkelingen rondom het thema netcongestie.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Montferland
de secretaris, de burgemeester,

B.F.M. Booltink H.H. de Vries

Bijlagen

1. Actieplan Netcongestie Gelderland

